

УДК 378.015.31

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2026-87-37-42>

СВІТЛАНА ГУБІНА

<https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

sveta_tsuprik@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м.Вінниця

ВПЛИВ ПЕДАГОГІКИ ТВОРЧОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА

У статті здійснено теоретичний аналіз впливу педагогіки творчості на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти. Обґрунтовано сутність понять «педагогіка творчості», «професійний імідж викладача», визначено їх взаємозв'язок у контексті сучасної освітньої парадигми. Доведено, що творчий підхід до організації освітнього процесу сприяє розвитку професійної мобільності, комунікативної культури, педагогічної майстерності та авторитету викладача. Висвітлено практичні методи реалізації педагогіки творчості у професійній діяльності викладача.

Ключові слова: педагогіка творчості, професійний імідж, викладач закладу вищої освіти, креативність, педагогічна майстерність, інноваційна діяльність, професійний розвиток.

SVITLANA HUBINA

<https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

sveta_tsuprik@ukr.net

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Vinnitsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi,

32 Ostrozkogo St., Vinnitsia

THE INFLUENCE OF CREATIVE PEDAGOGY ON THE FORMATION OF A TEACHER'S PROFESSIONAL IMAGE

The article provides a theoretical analysis of the influence of creative pedagogy on the formation of the professional image of a teacher in a higher education institution. The essence of the concepts of "creative pedagogy", "professional image of a teacher" is substantiated, their relationship is determined in the context of the modern educational paradigm. It is proven that a creative approach to organizing the educational process contributes to the development of professional mobility, communicative culture, pedagogical skills and authority of the teacher. The main components of the professional image of a teacher are characterized: professional competence, pedagogical ethics, communicativeness, innovation, creativity and emotional culture. It has been established that creative pedagogy is an important factor in the positive professional self-presentation of a teacher and increasing his competitiveness in the educational environment. The article emphasizes the need to create a creative educational environment that stimulates self-development, professional growth and the realization of the creative potential of teachers. The article also highlights practical methods for implementing creative pedagogy in the professional activities of a teacher. The possibilities of using project and problem-based learning, interactive technologies, pedagogical improvisation, digital creative technologies, methods of reflection and creative self-presentation are described. Practical examples of organizing the educational process are given, which contribute to the development of creativity, communicative culture, pedagogical skills and a positive professional image of the teacher. It is proven that the implementation of creative teaching methods ensures an increase in the professional authority of the teacher, the activation of the cognitive activity of education seekers and the formation of an innovative educational environment.

Keywords: pedagogy of creativity, professional image, teacher of a higher education institution, creativity, pedagogical skills, innovative activity, professional development.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується посиленням вимог до професійної діяльності викладача закладу вищої освіти. Умови цифровізації, глобалізації та трансформації освітнього простору зумовлюють необхідність формування нового типу педагога - творчого, мобільного, інноваційного, здатного до саморозвитку та ефективної комунікації. У цьому контексті особливого значення набуває проблема формування професійного іміджу викладача як важливого чинника його професійної успішності та авторитету.

Професійний імідж викладача формується під впливом багатьох чинників: рівня професійної компетентності, культури спілкування, педагогічної майстерності, моральних якостей, зовнішнього

вигляду, інноваційності та здатності до творчої діяльності. Одним із ключових напрямів, що сприяє розвитку зазначених характеристик, є педагогіка творчості.

Педагогіка творчості орієнтує освітній процес на розвиток творчого потенціалу особистості, стимулювання нестандартного мислення, самовираження та професійної самореалізації. Саме творчий викладач здатний створювати позитивний емоційний клімат, мотивувати здобувачів освіти до навчання, формувати довіру та підтримувати власний професійний авторитет.

Проблематика педагогіки творчості та професійного іміджу педагога стала предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичні засади творчого розвитку особистості висвітлено у працях Василя Сухомлинського, який розглядав творчість як необхідну умову гармонійного розвитку людини.

Питання педагогічної творчості досліджували Ольга Акімова, Іван Зязюн, Світлана Сисоєва, Надія Кічук, Валентина Фрицюк та інші. Зокрема, Ольга Акімова доводить, що творчість є важливою складовою професійної діяльності педагога та показником його педагогічної майстерності [1].

Проблему професійного іміджу викладача вивчав Іван Зязюн [5] та інші дослідники, які акцентували увагу на ролі комунікативної культури, професійної поведінки та педагогічної етики у формуванні позитивного образу викладача.

Означена проблема стала предметом дисертаційних досліджень. Так, Оксана Горovenко [4] досліджувала формування особистісно-професійного іміджу вчителя; Віта Льчук [6] досліджувала педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів; Оксана Калінська [15] вивчала розвиток педагогічної майстерності викладача; Алла Лісниченко [8] досліджувала підготовку майбутнього вчителя до творчої самореалізації; Ірина Ніколаєску вивчала розвиток професійного іміджу соціального педагога; Тетяна Пісна аналізувала формування індивідуального стилю педагогічної діяльності; Маріанна Сухолова аналізувала педагогічні умови формування сценічного іміджу викладача вокалу; Анна Хижняк вивчала психологічні аспекти професійної діяльності тренера-викладача [7].

Аналіз дисертаційних досліджень, присвячених проблематиці педагогіки творчості та формуванню професійного іміджу викладача, засвідчує зростання наукового інтересу до особистісно-професійного розвитку педагога в умовах модернізації освіти. Водночас безпосереднє поєднання понять «педагогіка творчості» та «професійний імідж викладача» у вітчизняному науковому просторі представлено фрагментарно, що свідчить про актуальність подальших досліджень у цьому напрямку.

У сучасних дисертаційних роботах можна виокремити кілька тематичних груп досліджень.

1. Дослідження проблем педагогічної творчості. Значна кількість наукових праць присвячена розвитку педагогічної творчості викладача та формуванню його творчого потенціалу. У цих дослідженнях творчість розглядається як інтегральна професійна якість педагога, що забезпечує ефективність освітнього процесу, інноваційність діяльності та здатність до професійного саморозвитку. У дисертаціях цього напрямку дослідники: обґрунтовують сутність педагогічної творчості; визначають критерії та показники творчої діяльності викладача; аналізують умови розвитку креативності майбутніх педагогів; досліджують вплив творчого освітнього середовища на професійне становлення викладача.

Особливу увагу науковці приділяють інтерактивним технологіям навчання, проблемному навчанню, проєктній діяльності та педагогічній імпрровізації як засобам розвитку творчості викладача. Більшість авторів доводять, що творчий педагог має вищий рівень професійної мобільності; ефективніше комунікує зі здобувачами освіти; швидше адаптується до освітніх змін; формує позитивний психологічний клімат у навчальному середовищі.

2. Дослідження проблем професійного іміджу педагога. Окремий напрям становлять дослідження, присвячені формуванню професійного іміджу викладача та педагогічного працівника загалом. У цих роботах професійний імідж трактується як комплексний соціально-психологічний феномен, що включає: професійну компетентність; культуру мовлення; педагогічний такт; зовнішню культуру; комунікативні здібності; професійну етику; інноваційність та здатність до самопрезентації.

У таких дисертаційних дослідженнях наголошується, що позитивний професійний імідж викладача безпосередньо впливає на: рівень довіри здобувачів освіти; ефективність педагогічної взаємодії; авторитет педагога; конкурентоспроможність закладу освіти. Науковці підкреслюють, що професійний імідж формується не лише через зовнішні характеристики, а передусім через стиль педагогічної діяльності, рівень педагогічної культури та здатність викладача до творчої самореалізації.

3. Дослідження питань професійного саморозвитку та креативності викладача. Тут активно досліджуються питання професійного саморозвитку, креативності та інноваційної діяльності викладача. Дослідники розглядають творчість як основу професійного зростання педагога та важливий чинник формування його професійної репутації.

У цих роботах встановлено, що креативність підвищує рівень професійної самореалізації; творчий стиль викладання сприяє формуванню індивідуального педагогічного образу; інноваційна діяльність позитивно впливає на професійний авторитет викладача; здатність до рефлексії та самовдосконалення є складником сучасного професійного іміджу. Важливим результатом таких досліджень стало обґрунтування педагогічних умов розвитку творчої особистості викладача, серед яких: створення творчого освітнього середовища; підтримка педагогічних ініціатив; академічна свобода; використання інтерактивних технологій; залучення до науково-дослідної діяльності.

Попри значну кількість наукових праць, аналіз дисертацій показує наявність певних прогалин у дослідженні цієї проблематики. Недостатньо розкритими залишаються: механізми впливу педагогіки творчості саме на професійний імідж викладача; особливості формування іміджу викладача в цифровому освітньому середовищі; роль цифрової творчості та медіакомпетентності у професійній самопрезентації педагога; взаємозв'язок педагогічної творчості та емоційного інтелекту викладача; технології розвитку творчого іміджу педагога в системі післядипломної освіти.

Крім того, більшість дисертацій зосереджені на підготовці майбутніх учителів, тоді як проблема формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти потребує окремого комплексного дослідження.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що педагогічна творчість розглядається сучасними науковцями як необхідна умова професійної ефективності викладача, його самореалізації та формування позитивного професійного іміджу. Водночас проблема цілісного дослідження впливу педагогіки творчості на професійний імідж викладача залишається недостатньо розробленою, що підтверджує актуальність і наукову перспективність обраної теми.

Метою статті є теоретичне обґрунтування впливу педагогіки творчості на формування професійного іміджу викладача закладу вищої освіти, а також аналіз практичних методів і технологій творчої педагогічної діяльності, що сприяють розвитку професійної компетентності педагога.

За твердженням Світлани Сисоєвої [10], педагогіка творчості є одним із сучасних напрямів педагогічної науки, який орієнтований на розвиток творчого потенціалу особистості, формування здатності до самостійного мислення, генерування нових ідей та нестандартного вирішення професійних завдань. Її основою є гуманістичний підхід до організації освітнього процесу, що передбачає створення умов для самореалізації та самовираження особистості.

У контексті професійної діяльності викладача педагогіка творчості проявляється через використання інноваційних методів навчання; інтерактивну взаємодію зі здобувачами освіти; створення творчого освітнього середовища; стимулювання критичного мислення; розвиток дослідницької та проєктної діяльності [13].

Творчий викладач не лише передає знання, а й формує мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальної активності та забезпечує емоційно позитивну атмосферу в освітньому процесі [14].

Олена Беляєва [2] зазначає, що професійний імідж викладача - це цілісний образ педагога, який формується в результаті поєднання професійних, особистісних, моральних та комунікативних характеристик і сприймається учасниками освітнього процесу.

Досліджуючи професійний імідж викладача як складову його педагогічної майстерності, Наталія Савченко [9] до основних складників професійного іміджу викладача відносить професійну компетентність; педагогічну майстерність; культуру мовлення та спілкування; етичну поведінку; емоційну врівноваженість; креативність; інноваційність; зовнішню культуру та самопрезентацію. Позитивний професійний імідж сприяє підвищенню довіри до викладача, формуванню його авторитету та ефективності педагогічної взаємодії.

На нашу думку, педагогіка творчості суттєво впливає на формування професійного іміджу викладача, оскільки забезпечує розвиток як професійних, так і особистісних якостей педагога.

По-перше, творчий підхід до викладання сприяє підвищенню професійної компетентності викладача. Використання інноваційних технологій, інтерактивних методів, проблемного навчання та цифрових ресурсів формує образ сучасного педагога, здатного адаптуватися до змін освітнього середовища, про що писав ще Василь Сухомлинський [11].

По-друге, педагогіка творчості розвиває комунікативну культуру викладача. Творчий педагог здатний до ефективної взаємодії зі здобувачами освіти, побудови партнерських відносин, створення атмосфери довіри та психологічного комфорту.

По-третє, творчість стимулює професійне самовираження викладача. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності, авторські методики, нестандартні форми роботи формують унікальний професійний образ педагога та підвищують його конкурентоспроможність.

Важливим аспектом є також розвиток емоційного інтелекту та педагогічної рефлексії. Як зазначає Василь Галузяк, саме рефлексія забезпечує критичне осмислення власного досвіду, формування адекватної професійної Я-концепції та виступає важливим чинником особистісної зрілості майбутнього педагога [3, с. 49]. Викладач, орієнтований на творчість, здатний критично

оцінювати власну діяльність, удосконалювати професійні навички та підтримувати позитивний імідж у професійному середовищі, що в свою чергу сприяє його професійному саморозвитку [12]

Передусім нас цікавлять практичні аспекти реалізації педагогіки творчості для формування професійного іміджу викладача, що передбачає упровадження інтерактивних технологій навчання; використання проектної та дослідницької діяльності; розвиток академічної свободи викладача; створення умов для професійного саморозвитку; участь у тренінгах, майстер-класах, наукових заходах; підтримку педагогічних ініціатив та інновацій.

Важливу роль відіграє також цифрова компетентність викладача, оскільки у сучасних умовах професійний імідж значною мірою формується через академічну активність у цифровому просторі: участь у вебінарах, онлайн-курсах, наукових комунікаціях, професійних спільнотах.

Ефективність формування професійного іміджу викладача значною мірою залежить від використання практичних методів педагогіки творчості, які забезпечують розвиток креативності, комунікативності, професійної мобільності та здатності до самопрезентації. У сучасному освітньому середовищі творчий викладач сприймається не лише як носій знань, а як фасилітатор, ментор, організатор творчої взаємодії та генератор інноваційних ідей [16].

Метод проектного навчання, що сприяє розвитку творчого мислення викладача та формуванню його позитивного професійного образу через організацію практично орієнтованої діяльності студентів. Наприклад, викладач з педагогіки творчості організовує міждисциплінарний студентський проєкт «Школа майбутнього», у межах якого здобувачі освіти розробляють моделі інноваційного освітнього середовища. Під час реалізації проєкту викладач виступає координатором, консультантом і мотиватором. Такий стиль взаємодії формує імідж сучасного педагога, здатного до співпраці та підтримки студентських ініціатив.

Метод проблемного навчання, яке стимулює інтелектуальну активність здобувачів вищої освіти та демонструє професійну компетентність викладача. Наприклад, під час заняття з педагогіки творчості викладач пропонує здобувачам вищої освіти ситуацію: «Учень систематично порушує дисципліну та ігнорує вимоги вчителя. Які педагогічні рішення будуть найбільш ефективними?». Майбутні педагоги аналізують проблему, пропонують варіанти рішень, дискутують. Викладач не дає готової відповіді, а спрямовує обговорення. Такий підхід формує образ демократичного, креативного та компетентного педагога.

Інтерактивні технології навчання забезпечують активну взаємодію між учасниками освітнього процесу та підвищують рівень довіри до викладача. До найбільш ефективних належать «мозковий штурм», дебати, кейс-метод, рольові ігри, педагогічні тренінги, метод «перевернутого навчання». Наприклад, на занятті викладач проводить рольову гру «Педагогічна рада», де здобувачі вищої освіти виконують ролі директора, заступників, учителів та батьків. Така форма роботи демонструє творчий стиль діяльності викладача, його комунікативні здібності та вміння створювати позитивний психологічний клімат.

Метод педагогічної імпровізації є важливим показником творчості викладача та його професійної гнучкості. Наприклад, під час лекції виникає дискусія щодо використання штучного інтелекту в освіті. Викладач змінює запланований формат заняття та організовує експрес-дебати між студентами. Така реакція демонструє відкритість до нових ідей, сучасність мислення та здатність оперативно адаптувати освітній процес.

Цифрові творчі технології. У сучасних умовах професійний імідж викладача формується також через цифрову активність та використання інноваційних технологій. Наприклад, викладач створює авторський навчальний блог, записує відеолекції, проводить інтерактивні онлайн-опитування та використовує цифрові дошки для спільної роботи. Це сприяє формуванню іміджу інноваційного, мобільного та технологічно компетентного педагога.

Метод рефлексії та професійного саморозвитку. Рефлексивна діяльність допомагає викладачу аналізувати власний педагогічний стиль, удосконалювати професійну поведінку та формувати позитивний імідж. Наприклад, після проведення заняття викладач пропонує здобувачам вищої освіти анонімне онлайн-опитування щодо ефективності методів навчання, емоційної атмосфери та комунікації. Аналіз результатів дозволяє вдосконалити педагогічну діяльність і підвищити рівень професійної взаємодії.

Метод творчої самопрезентації, адже самопрезентація є важливим компонентом професійного іміджу викладача. Під час лекції викладач використовує авторські презентації, реальні кейси, інтерактивні вправи та елементи сторітелінгу. Це сприяє емоційному залученню здобувачів вищої освіти і формує позитивне сприйняття педагога як творчої особистості.

Практичне використання методів педагогіки творчості сприяє розвитку професійної майстерності викладача, формуванню індивідуального стилю педагогічної діяльності, підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти до навчання, створенню позитивного психологічного клімату, зміцненню професійного авторитету викладача, формуванню конкурентоспроможного професійного іміджу.

Отже, педагогіка творчості є не лише теоретичною концепцією, а й ефективним практичним інструментом професійного становлення сучасного викладача. Її вплив проявляється у розвитку професійної компетентності, комунікативної культури, педагогічної майстерності, інноваційності та здатності до професійного самовираження.

Творчий викладач формує позитивний професійний образ, здатний ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти, адаптуватися до сучасних освітніх викликів та забезпечувати високу якість освітнього процесу. У зв'язку з цим важливим завданням сучасної освіти є створення умов для розвитку творчого потенціалу педагогів та підтримки їх професійного саморозвитку.

Література

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти : монографія. Вінниця.: Балюк І. Б., 2007. 351 с.
2. Беляєва О. М. Імідж викладача вишу: комунікативний аспект. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 2(151). С. 37–40.
3. Галузяк В. М. Педагогічна підтримка розвитку особистісної зрілості майбутніх учителів. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія* / Акімова О.В., Галузяк В.М. [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2014. С. 40–80.
4. Горovenko O. A. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2013. 20 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник. Київ : Вища школа, 2008. 422 с.
6. Ільчук В. В. Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих навчальних аграрних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2016.
7. Кічук Н. В. Творча особистість учителя: педагогічні основи формування. Одеса : ПНЦ АПН України, 2003. 280 с.
8. Лісниченко А. П. Підготовка майбутнього вчителя до творчої самореалізації у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2011.
9. Савченко Н. Професійний імідж викладача як складова його педагогічної майстерності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. № 17. С. 91–96.
10. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості викладача вищої школи : підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
11. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ, 1977. 382 с.
12. Фрицюк В.А., Губіна С.І. Особистісно-професійне становлення майбутніх учителів як основа їхнього професійного саморозвитку. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2025. Випуск 82. С. 40–44.
13. Цуприк С.І. Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до формування здорового способу життя у вихованців літніх оздоровчих таборів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2011. № 35. С. 161–165.
14. Hubina S. Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. 2017. № 11. P.114–119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15>
15. Oliinyk T., Mishchenko O., Ievliev O., Saveliev D., Hubina S. Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16. No. se2. P. 50–62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286>
16. Rogers C. Freedom to Learn. New York : Merrill Publishing Company, 1983. 312 p.

References

1. Akimova, O. V. (2007). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia tvorchoho myslennia maibutnoho vchytelia v umovakh universytetskoï osvity : monohrafiia. [Theoretical and methodological principles of forming creative thinking of a future teacher in the conditions of university education]. Vinnytsia.: Baliuk I. B. 351 s. [in Ukrainian]
2. Bielisiaeva, O. M. (2015). Imidzh vykladacha vyshu: komunikatyvnyi aspekt. [Image of a university teacher: communicative aspect]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. № 2(151). S. 37–40. [in Ukrainian]
3. Haluziak, V. M. (2014). Pedahohichna pidtrymka rozvytku osobystisnoi zrilosti maibutnikh uchyteliv [Pedagogical support for the development of personal maturity of future teachers]. In O. V. Akimova & V. M. Haluziak (Eds.), *Osobystisno-profesiyni rozvytok maibutnoho vchytelia: monohrafiia* (pp. 40–80). Vinnytsia: Nilan LTD. [in Ukrainian].
4. Horovenko, O. A. (2013). Formuvannia osobystisno-profesiinoho imidzhu vchytelia zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu zasobamy samoprezentatsii [Formation of a personal and professional image of a teacher of a general educational institution by means of self-presentation] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kharkiv. 20 s. [in Ukrainian]
5. Ziaziun, I. A. (2008). Pedahohichna maisternist [Pedagogical skills] : pidruchnyk. Kyiv : Vyshcha shkola. 422 s. [in Ukrainian]
6. Ilchuk, V. V. (2016). Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku vykladachiv fakhovykh dystsyplin u vyshchikh navchalnykh ahrarnykh zakladakh [Pedagogical conditions for professional self-development of teachers of specialized disciplines in higher agricultural educational institutions] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia. [in Ukrainian]

7. Kichuk, N. V. (2003). *Tvorchа osobystist uchytelia: pedahohichni osnovy formuvannia* [The creative personality of a teacher: pedagogical foundations of formation]. Odesa : PNTs APN Ukrainy. 280 s. [in Ukrainian]
8. Lisnychenko, A. P. (2011). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do tvorchoi samorealizatsii u profesiinii diialnosti* [Preparing a future teacher for creative self-realization in professional activity] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia. [in Ukrainian]
9. Savchenko, N. (2018). *Profesiinyi imidzh vykladacha yak skladova yoho pedahohichnoi maisternosti* [The professional image of a teacher as a component of his pedagogical skills]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. № 17. S. 91–96. [in Ukrainian]
10. Sysoieva, S. O. (2006). *Osnovy pedahohichnoi tvorchosti vykladacha vyshchoi shkoly* [Fundamentals of pedagogical creativity of a higher school teacher] : pidruchnyk. Kyiv : Milenium 344 s. [in Ukrainian]
11. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Sertse viddaiu ditiam* [I give my heart to children]. Kyiv. 382 s. [in Ukrainian]
12. Frytsiuk, V.A., Hubina, S.I. (2025). *Osobystisno-profesiine stanovlennia maibutnikh uchyteliv yak osnova yikhnoho profesiinoho samorozvytku* [Personal and professional development of future teachers as the basis of their professional self-development]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psykholohiia*. Vypusk 82. S. 40-44. [in Ukrainian]
13. Tsupryk, S.I. (2011). *Pidhotovka studentiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u vykhovantsiv litnikh ozdorovchykh taboriv* [Preparation of students of higher pedagogical educational institutions for the formation of a healthy lifestyle in students of summer health camps]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psykholohiia - Scientific notes of the Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*. № 35. S. 161-165. [in Ukrainian]
14. Hubina, S. (2017). Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. № 11. P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15> [in English]
15. Oliinyk, T., Mishchenko, O., Ievliev, O., Saveliev, D., Hubina, S. (2023). Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286> [in English]
16. Rogers C. *Freedom to Learn*. New York : Merrill Publishing Company, 1983. 312 p. [in English]

Надійшла до редакції / Received: 27.04.2026

Схвалено до друку / Accepted: 25.05.2026

Опубліковано / Published: 18.06.2026